

**A Magyar Tudományos Akadémia elnökének
27/2012. (IX. 24.) számú határozata**

Tudományos művek nyílt hozzáférésű közzétételének irányelvei

- I. A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 14. §-ában és a Magyar Tudományos Akadémia elnökségének 32/2009. (VI.23.) számú állásfoglalásában biztosított jogkörömben eljárva, a Magyar Tudományos Akadémia költségvetési fejezetben rendelkezésre álló költségvetési támogatással, illetve egyéb közcélú kutatási támogatással megvalósuló kutatási tevékenységgel kapcsolatos tudományos művek közzétételének rendjére vonatkozó alapelveket a jelen határozatban és mellékletében (a továbbiakban együttesen: határozat) határozom meg.
- II. A határozatot az Akadémiai Értesítőben kell közzétenni, valamint a Magyar Tudományos Akadémiának a határozat hatálya alá tartozó költségvetési szerveinél foglalkoztatottak számára a helyben szokásos módon kihirdetni és hozzáférhetővé tenni.

Pálincás József

Tudományos művek nyílt hozzáférésű közzétételének irányelvei

A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 14. §-ában és a Magyar Tudományos Akadémia elnökségének 32/2009. (VI.23.) számú állásfoglalásában biztosított jogkörömben eljárva, a Magyar Tudományos Akadémia költségvetési fejezetben rendelkezésre álló költségvetési támogatással, illetve egyéb közcélú kutatási támogatással megvalósuló kutatási tevékenységgel kapcsolatos tudományos művek közzétételének rendjére vonatkozó alapelveket – a Magyar Tudományos Akadémia Alapszabályában foglalt rendelkezésekkel összhangban – a következők szerint határozom meg.

1. §

A határozat hatálya

- (1) Szervi és személyi hatály: jelen határozat a Magyar Tudományos Akadémia (a továbbiakban: Akadémia) irányítása alá tartozó kutatóközpontokra, önálló jogi személy kutatóintézetekre, az azokban működő Lendület kutatócsoportokra, valamint a Támogatott Kutatócsoportok Irodája (TKI) keretében működő támogatott kutatócsoportokra (a továbbiakban együtt: kutatóhely) és az említett költségvetési szervekkel közalkalmazotti jogviszonyban álló személyekre, illetve a kutatócsoportok keretében foglalkoztatott személyekre (a továbbiakban együtt: kutatók) terjed ki.
- (2) Tárgyi hatály: jelen határozat az (1) bekezdésben meghatározott kutatók által munkaköri kötelezettségként a tudományos tevékenységükkel összefüggésben alkotott, a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) alapján tudományos műnek minősülő közlemények kezelésére, megőrzésére és hozzáférhetővé tételére terjed ki.

2. §

A tudományos művek nyílt hozzáféréssel történő közzétételének célja

Az akadémiai kutatóhelyek és a tudományos kutatást folytató kutatók számára kiemelten fontos a tudományos tevékenység során keletkező tudományos művek hosszú távú megőrzése, a tudományos művek tudományos közösség számára történő hozzáférhetővé tétele. Ennek érdekében az Akadémia lehetővé kívánja tenni az akadémiai kutatóhelyeken keletkezett, szerzői jogi védelemben részesülő szellemi alkotások központi archiválását és a tudományos közösség ahhoz való nyílt hozzáférését.

3. §

Tudományos művek nyílt hozzáféréssel történő közzétételének módja

- (1) A kutatóhelyek, illetve a kutatók tudományos műveinek elektronikus formában történő megőrzése a nyílt hozzáférés normáinak megfelelően, az alábbiak szerint történhet:
 - a) önarchiválással intézményi vagy tudományterületi repozitóriumban való elhelyezéssel (műszaki jellegű tudományos művek esetében a szabadalmaztathatósági feltételek megtartásával),
 - b) első közlésként nyílt hozzáférésű időszakos lapban (tudományos folyóiratban), illetve nyílt hozzáférésű kiadónál történő közléssel/első közlésként nyílt hozzáférésű

időszaki lapban (tudományos folyóiratban), illetve a nyílt hozzáférés kiadónál történő megváltásával.

- (2) A 2. §-ban megjelölt cél megvalósulása érdekében a kutatóhelyek, illetve a kutatók már megjelent tudományos művet önarchiválás útján a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára nyilvános hozzáférésű repozitóriumában (REAL), a tudományos művek teljes szövegű dokumentumtárában helyezhetik el, amely biztosítja azok hosszú távú megőrzését és a nyilvánossághoz közvetítés szakszerű szabályozását.
- (3) A felsőoktatási intézményeken működő akadémiai támogatott kutatócsoportok, illetve Lendület-kutatócsoportok kutatói a csoport befogadó egyetemének intézményi repozitóriumában is elhelyezhetik műveiket.
- (4) Ha az adott tudományterületen tudományterületi repozitórium is rendelkezésre áll, a tudományos művek ott is elhelyezhetők, ennek hiányában azokat is a REAL-ban kell elhelyezni.
- (5) A tudományos művek nyílt hozzáférésű elérhetőségét (URL) az MTMT-ben jelezni kell.

4. §

A tudományos művek közzétételével kapcsolatos végrehajtási feladatok

- (1) Az akadémiai kutatóhelyek, illetve a kutatócsoportok vezetői (kutatóközpont főigazgatója, önálló kutatóintézet igazgatója, kutatócsoportok vezetői) a tudományos művek repozitóriumában történő elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátására, a kutatók ezen tevékenységének segítésére intézményi felelőst (lehetőség szerint könyvtáros vagy MTMT adminisztrátor) jelölnek ki.
- (2) A tudományos művek REAL-ban történő elhelyezése a jogosulttal kötött megállapodástól függően történhet:
 - a) teljes, nyílt hozzáféréssel, illetve
 - b) amennyiben bármely olyan jogi akadály merül fel, amely alapján a nyílt hozzáférésre nincs lehetőség (így például ha a szerzői vagyoni jogok jogosultja a nyilvános közzétételhez nem járul hozzá), ún. korlátozott hozzáféréssel.
- (3) A tudományos művekhez történő nyílt hozzáférés biztosítása érdekében a szerzői vagyoni jogok kizárólagosságát biztosító, aláírt felhasználási vagy kiadói szerződések kiegészítése javasolt a Copyright Transfer Agreement-hez csatolható szerzői záradékkal (author addendum), amely rögzítheti, hogy a tudományos mű szerzője megtartja a reprodukciós és terjesztési jogokat, feltéve, hogy az ilyen felhasználás jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja; a tudományos műből leszármaztatott újabb művek létrehozásának jogát, továbbá annak a jogát, hogy harmadik személyek számára engedélyezze bármiféle nem-kereskedelmi felhasználás jogát, amennyiben a szerzőséget és az eredeti megjelenés adatait feltüntetik; a szerző terjesztheti a cikket, különösen oktatási vagy kutatási céllal, illetve elhelyezheti nyílt hozzáférést biztosító repozitóriumban. Az említett felhasználási jogosultságokat az újonnan megkötendő szerződések tartalmának meghatározásakor a szerződést kötő feleknek is érvényesíteni kell.

- (4) Korlátozott hozzáférés esetén a REAL-ban elhelyezett tudományos művek – a jogosulttal történt megállapodástól függően – megismerésének fokozatai az alábbiak lehetnek:
- a) csak az REAL regisztrált felhasználói, illetve a kutatóhelyek által jelszóval azonosított felhasználók számára hozzáférhető,
 - b) a szerzői jogról szóló törvény szerinti szabad felhasználás keretében ismerhetők meg,
 - c) csak a REAL-ban elhelyezett adatokat kezelő munkatársak (az MTA Könyvtárának a feladattal megbízott munkatársai) számára hozzáférhető.
- (5) Ha az időszaki lapban megjelent tudományos művek korlátozott hozzáféréssel ismerhetők meg, ez esetben – amennyiben a jogosult ezt kifejezetten nem szabályozza – a regisztrált felhasználókra való korlátozást kell alkalmazni, míg könyvek esetében – ha a jogosult az enyhébb korlátozást kifejezetten nem engedi – a REAL munkatársaira korlátozott elérést kell beállítani. Könyvek, illetve könyv fejezetek esetében beállítható a jogosult által javasolt embargó időszak, vagy időkorlát nélküli, zártkörű elérhetőség is.
- (6) A hosszú távú olvashatóság és hitelesség biztosítása érdekében tudományos műveket PDF/A formátumban kell elhelyezni. A nyílt hozzáféréssel vagy a REAL-ban korlátozott nyilvánossággal elhelyezett közlemények elérhetőségét (URL) az MTMT-ben fel kell tüntetni. Ha a jogosult csak a tudományos mű javított (referált) kéziratának elhelyezéséhez járul hozzá, az a jelen határozat alapján elfogadható közzétételnek minősül.

5. § Záró rendelkezések

Jelen határozatot a 2013. január 1. után keletkező, illetve felhasználásra, kiadásra harmadik személynek ezen időponttól átadott tudományos művekre kötelező jelleggel, a korábbiakra (beleértve a megjelenés alattiakat és a már megjelenteket is) ajánlott jelleggel kell alkalmazni, azzal, hogy a nyílt hozzáférés megváltására a rendelkezésre álló kutatási forrás is felhasználható.

Budapest, 2012. szeptember 18.

Pálincás József
